

Nie czekaj, aż ktoś zrobi to za Ciebie. Dlaczego ważne jest, by osoby z niepełnosprawnościami angażowały się w życie społeczne?

Każdego dnia osoby z niepełnosprawnościami napotykają bariery, które dla innych często pozostają niewidoczne. Niedostępny urząd, źle zaprojektowany przystanek, brak informacji w prostym języku, zbyt wysoki krawężnik czy konsultacje społeczne prowadzone w sposób wykluczający część mieszkańców, to tylko niektóre przykłady.

Najważniejsze pytanie brzmi jednak: **kto najlepiej wie, co trzeba zmienić?**

Odpowiedź jest prosta: osoby, które tych barier doświadczają na co dzień.

Dlatego coraz więcej mówi się o samorzecznictwie i aktywnym udziale osób z niepełnosprawnościami w życiu publicznym. Nie chodzi o to, by ktoś mówił w ich imieniu. Chodzi o to, by mogły samodzielnie zabierać głos, wskazywać problemy, proponować rozwiązania i współdecydować o sprawach, które bezpośrednio dotyczą ich życia.

Zmiana zaczyna się lokalnie

Polityka publiczna nie powstaje wyłącznie w ministerstwach. Tworzy się również w gminach, powiatach i województwach – tam, gdzie zapadają decyzje dotyczące dostępności szkół, urzędów, transportu publicznego, przestrzeni wspólnych czy usług społecznych.

To właśnie na poziomie lokalnym najlepiej widać, że nieodśnieżony chodnik dla jednej osoby jest jedynie utrudnieniem, a innej całkowicie uniemożliwia wyjście z domu. Brak podjazdu czy informacji w dostępnej formie również nie są drobnymi niedogodnościami – mogą oznaczać wykluczenie z życia społecznego.

Osoby z niepełnosprawnościami najlepiej znają te problemy, dlatego ich doświadczenie powinno być traktowane jako źródło wiedzy, a nie jedynie indywidualna opinia. Coraz częściej mówi się o nich jako o **ekspertach przez doświadczenie** – osobach, które dzięki własnym przeżyciom potrafią wskazać rozwiązania trafniejsze niż te projektowane wyłącznie zza biurka.

„Nic o nas bez nas”

Hasło „Nic o nas bez nas” to zasada zapisana w **Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami**. Zobowiązuje ona państwa do konsultowania decyzji z osobami, których te decyzje dotyczą. Oznacza to, że osoby z niepełnosprawnościami powinny uczestniczyć w tworzeniu przepisów, programów i usług publicznych, a nie jedynie oceniać gotowe rozwiązania.

To także wyraz szacunku dla wiedzy płynącej z codziennych doświadczeń. Żaden ekspert nie zna lepiej barier niż osoba, która spotyka się z nimi każdego dnia.

Zaangażowanie naprawdę ma znaczenie

Wiele osób uważa, że pojedynczy głos niczego nie zmieni. Tymczasem większość lokalnych zmian zaczyna się od jednej osoby, która postanowiła działać.

Nie trzeba stać na czele organizacji ani pełnić ważnej funkcji, żeby mieć wpływ na swoje otoczenie. Czasem pierwszym krokiem jest zgłoszenie bariery architektonicznej, udział w konsultacjach społecznych, rozmowa z radnymi, zorganizowanie spotkania mieszkańców czy zachęcenie innych do wspólnego działania.

Tak rodzi się lokalne zaangażowanie. Jedna osoba dostrzega problem, kolejne dołączają i wspólnie szukają rozwiązań. Dzięki temu poprawia się dostępność budynków i przestrzeni publicznej, powstają nowe usługi społeczne, a wydarzenia stają się bardziej otwarte dla wszystkich mieszkańców.

Badania OECD pokazują, że polityki publiczne są skuteczniejsze wtedy, gdy powstają przy aktywnym udziale obywateli. Korzystają na tym nie tylko osoby z niepełnosprawnościami, ale całe społeczności lokalne.

Od pomysłu do działania

Wiele osób chciałoby się zaangażować, ale nie wie, od czego zacząć. Brakuje wiedzy o tym, jak działają samorządy, jak prowadzić działania rzecznicze czy w jaki sposób rozmawiać z urzędami. Nawet największa motywacja często nie wystarcza, jeśli nie towarzyszą jej odpowiednie narzędzia i wsparcie.

Właśnie z takiego założenia powstał projekt „Działaj lokalnie bez barier”, realizowany przez Fundację Pracownia Zrównoważonego Rozwoju. Jego celem jest wzmacnianie aktywności obywatelskiej osób z niepełnosprawnościami poprzez szkolenia, mentoring oraz tworzenie sieci lokalnych liderów i liderów. Uczestnicy poznają narzędzia partycypacji, uczą się planowania działań społecznych, a następnie realizują własne inicjatywy odpowiadające na potrzeby ich społeczności. Projekt pokazuje, że trwała zmiana nie zaczyna się od wielkich reform, ale od mieszkańców, którzy wiedzą, jak działać i mają odwagę zrobić pierwszy krok.

Co ważne, angażując się, osoby z niepełnosprawnościami działają nie tylko na rzecz własnych potrzeb. Poprawiając swoje otoczenie, tworzą jednocześnie bardziej dostępne i otwarte społeczności dla seniorów, rodzin z małymi dziećmi, osób po urazach, osób czasowo mniej sprawnych oraz wszystkich mieszkańców korzystających z przestrzeni publicznej.

Każdy głos ma znaczenie

Społeczności lokalne stają się bardziej otwarte wtedy, gdy różne grupy mieszkańców mają możliwość współdecydowania o swoim otoczeniu. To właśnie osoby, które na co dzień doświadczają barier, najlepiej wiedzą, co warto zmienić i jak projektować bardziej dostępne rozwiązania.

Jeśli chcesz zdobyć wiedzę, rozwinąć swoje umiejętności i działać na rzecz dostępności w swojej społeczności, obserwuj działania Fundacji Pracownia Zrównoważonego Rozwoju i projekt „Działaj lokalnie bez barier”. Bo trwałe zmiany zaczynają się od ludzi, którzy decydują się zabrać głos i zrobić pierwszy krok.

autorka: Magda Jasińska

„Projekt finansowany przez Komisję Europejską w ramach Programu Równych Praw realizowanego ze środków programu CERV finansowanego ze środków Komisji Europejskiej w ramach programu „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” na lata 2021 – 2027.”

„Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Komisji Europejskiej. Unia Europejska ani organ przyznający nie ponoszą za nie odpowiedzialności.”